

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Σύνταγμα και Αθλητισμός

ΜΑΡΙΝΟΣ ΤΣΙΠΗΣ
(ΑΜ1340200500792)
τηλ. 6942859021

ΑΘΗΝΑ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	2
2. Πηγές του αθλητικού δικαίου.....	2
3. Ο αθλητισμός ως θεσμός και η συνταγματική κατοχύρωση.....	3
4. Φορείς του δικαιώματος.....	5
5. Κατηγορίες αθλητών.....	5
6. Βασικά συνταγματικά δικαιώματα στον αθλητισμό.....	8
6.1 Ανθρώπινη αξία (άρθρο 2 παρ.1 Σ).....	8
6.2 Ισότητα (άρθρο 4 Σ).....	9
6.3 Ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ 1 Σ).....	10
6.4 Φυσική αγωγή (άρθρο 16, παρ 2 Σ).....	11
6.5 Υγεία (άρθρο 21 παρ 3 και 5 παρ 5 Σ)	12
6.6 Η ιδιωτική ζωή (άρθρο 9 Σ)	13
6.7 Κοινωνική ασφάλιση (άρθρο 22 παρ 4 Σ).....	13
6.8 Η αρχή της ελευθερίας της εργασίας (άρθρο 22 Σ)	14
6.9 Η αρχή της οικονομικής ελευθερίας του αθλητή.....	15
7. Ειδικά θέματα αθλητισμού.....	15
7.1 Φαρμακοδιέγερση - Doping.....	15
7.2 Αθλητισμός και Τύπος.....	17
7.3 Βία στους αθλητικούς χώρους.....	18
8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	19
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	20
SUMMARY.....	21
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	22
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	23
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	24

1. Εισαγωγή

Σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης και σε όλες τις εποχές ο θεσμός του αθλητισμού ήταν στενά συνδεδεμένος με την ανθρώπινη ύπαρξη. Μέσω του αθλητισμού ο άνθρωπος, από το μακρινό παρελθόν μέχρι και σήμερα, ανακαλύπτει τον εαυτό του και αναπτύσσει την κοινωνικότητά του, έρχεται σε επαφή με τους συναθλητές του και μαθαίνει να συνυπάρχει. Οι αθλητικές δραστηριότητες φέρνουν σε επαφή τους ανθρώπους και τους συμφιλιώνουν,, αφού οι αθλητές λαμβάνοντας μέρος σε αγώνες, μοιράζονται επιτυχίες, αποτυχίες, ελπίδες και απογοητεύσεις. Επιπρόσθετα, ο αθλητισμός βοηθά στη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των λαών καταδεικνύοντας ότι είναι πιο πολλά τα στοιχεία που ενώνουν τους λαούς παρά που τους χωρίζουν και γι' αυτό δεν είναι τυχαίο ότι στην αρχαιότητα όταν ελάμβαναν χώρα οι ολυμπιακοί αγώνες, τότε ακόμη και αν υπήρχε πόλεμος σε εξέλιξη σταματούσε. Αυτό είναι μάλιστα το σπουδαιότερο χαρακτηριστικό του αθλητισμού, να βοηθά δηλαδή στην άμβλυνση των διαφορών μεταξύ των λαών, να συμβάλλει στην αρμονική συνύπαρξη των λαών και να προωθεί παγίωση ειρήνης.

Ένας τόσο σημαντικό στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης, όπως ο αθλητισμός, δεν μπορούσε να αφήσει αδιάφορο το χώρο του δικαίου, ο οποίος ρυθμίζει όλους τους σημαντικούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Έτσι, σήμερα, σε όλες τις χώρες του κόσμου ο αθλητισμός χαίρει νομικής προστασίας. Στην Ελλάδα ο νομοθέτης θεωρεί τον αθλητισμό συνταγματικό δικαίωμα και με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζει τον ίδιο το θεσμό και όσους εμπλέκονται σε αυτόν.

2. Πηγές του αθλητικού δικαίου

Οι πιο σημαντικές πηγές του αθλητικού δικαίου είναι οι εξής: ευρωπαϊκό δίκαιο, σύνταγμα, οι γενικά παραδεδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, οι κανόνες αυξημένης τυπικής ισχύος, οι κανόνες κανονιστικών ή διοικητικών πράξεων που εκδίδονται με αποκλειστική αρμοδιότητα και την οποία παρέχει το σύνταγμα, οι κανόνες των νομοθετικών πράξεων, οι κανόνες οργανωτικών και κανονιστικών διαταγμάτων με νομοθετική εξουσιοδότηση, οι πράξεις που εκδίδονται από διοικητικά όργανα με κατάλληλη αρμοδιότητα και νομοθετική εξουσιοδότηση.

3. Ο αθλητισμός ως θεσμός και η συνταγματική κατοχύρωση

Η κατοχύρωση των θεσμών μέσω του συντάγματος διασφαλίζει τον ίδιο το θεσμό και προστατεύει γενικότερα την ελευθερία του ανθρώπου. Γι' αυτόν το λόγο και ο αθλητισμός χρίζει προστασίας από το σύνταγμα για την κατοχύρωση όσων υπερασπίζεται και αντιπροσωπεύει. Ως γνωστόν, η διασφάλιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων δεν είναι μόνο ιδιωτική υπόθεση αλλά αποτελεί κρατικό σκοπό και μάλιστα τελεί υπό την εγγύηση του κράτους (αρ.5 παρ. 1). Κρατική αποστολή είναι τη διασφάλιση της ανεμπόδιστης και της αποτελεσματικής άσκησης των δικαιωμάτων.¹ Η δραστηριοποίηση στον αθλητισμό αποτελεί άσκηση συνταγματικού δικαιώματος το οποίο συνίσταται στην ατομική αλλά και στη συλλογική ελεύθερη αθλητική δράση.

Τα συνταγματικά δικαιώματα διακρίνονται σε αμυντικά, προστατευτικά και εξασφαλιστικά. Τα αμυντικά αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα και στρέφεται κατά του κράτους αλλά και κατά ιδιωτών (τριτενέργεια). Τα προστατευτικά αναγνωρίζονται επίσης από το κράτος, στρέφεται μόνο κατά του κράτους και απαιτεί την παροχή βοήθειας για την απόκρουση απειλών προερχόμενων από επιθετικές ενέργειες των συνανθρώπων. Τα εξασφαλιστικά αναγνωρίζονται σε ειδικές περιπτώσεις και στρέφονται και αυτά αποκλειστικά κατά του κράτους αξιώνοντας την παροχή των υλικών μέσων και υπηρεσιών που είναι απαραίτητα για την άσκηση του δικαιωθέντος.² Εκτός από τα δικαιώματα το Σύνταγμα περιέχει ορισμένες θεσμικές εγγυήσεις, που σκοπό έχουν τη διασφάλιση του συνταγματικά κατοχυρωμένου θεσμού.³

Για πρώτη φορά πρόβλεψη του Έλληνα νομοθέτη για την προστασία του αθλητισμού υπάρχει στο Σύνταγμα του 1975. Σήμερα, το Σύνταγμα αναφέρει στο άρθρο 16 παρ 9 ότι ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του Κράτους. Η προστασία αυτή αφορά στην απαίτηση του πολίτη για οικονομική, διοικητική και νομοθετική παρέμβαση του κράτους προκειμένου να διευκολύνει την αθλητική δραστηριότητα και περιλαμβάνει τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα, π.χ σωματεία. Το δικαίωμα δηλαδή είναι θετικό αξιώνοντας πράξεις προστασίας και αρνητικό απαιτώντας την αποχή του κράτους από κάθε παρέμβαση που θα παρεμπόδιζε την ελεύθερη αθλητική δραστηριότητα. Έχουμε δηλαδή ένα ταυτόχρονα κοινωνικό και ατομικό δικαίωμα για ελεύθερη αθλητική

1 Δημητρόπουλος Α., *Συνταγματικά δικαιώματα, том III ημ Β'*, Αθήνα 2005, σελ 8

2 Δημητρόπουλος Α., *οπ παρ*, σελ 31

3 Δημητρόπουλος Α., *οπ παρ*, σελ 78

δραστηριότητα.

Τα συνταγματικά δικαιώματα ασκούμενα μέσα στους θεσμούς θεσμοποιούνται και έχουμε είτε εφαρμογή όλου του περιεχομένου του δικαιώματος είτε του θεσμικού του περιεχομένου.⁴ Έτσι, για θεσμούς, όπως ο αθλητισμός, τα θεμελιώδη δικαιώματα εφαρμόζονται και ως προς το γενικό ως προς το θεσμικό περιεχόμενο τους. Για να περιοριστεί το δικαίωμα εφαρμόζόμενο στα πλαίσια του θεσμού και να προσδιορίσουμε το θεσμικό περιεχόμενο του, πρέπει να εξετάσουμε την αιτιώδη συνάφεια του δικαιώματος και του θεσμού.⁵ Για την θεσμική εφαρμογή των δικαιωμάτων επιτρέπονται οι αιτιώδεις και απαγορεύονται οι αναιτιώδεις περιορισμένοι.⁶ Το άρθρο 16 παρ 9 είναι θεσμικό θεμέλιο, που επιτρέπει τον περιορισμό στην άσκηση άλλων δικαιωμάτων, ακόμη και του δικαιώματος για ελεύθερη ανάπτυξη της ατομικής δραστηριότητας.⁷

Η ιδιότητα του αθλητή τον καθιστά φορέα ιδιαίτερων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, χωρίς να στερείται τα θεμελιώδη δικαιώματα, π.χ η ελευθερία επιλογής αθλήματος, άσκησης, προπόνησης, επιλογής αθλητικού σωματείου κτλ. Τα συνταγματικά δικαιώματα που βρίσκονται στα άρθρα 4-25 εφαρμόζονται και στο χώρο του αθλητισμού. Στο αθλητικό δίκαιο βρίσκει επίσης εφαρμογή το αμυντικό περιεχόμενο των Συνταγματικών δικαιωμάτων. Ο αθλητισμός, όπως έχει ήδη αναφερθεί έχει αναχθεί σε θεσμό και για να υπάρχουν περιορισμοί είναι απαραίτητο να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια. Επιπλέον το δικαίωμα στον αθλητισμό είναι είναι μητρικό δικαίωμα και έχει διασφαλιστική διάσταση.

Η ίδρυση των αθλητικών σωματείων, ενώσεων και ομοσπονδιών αποτελεί ειδική απόκλιση του συνεταιρίζεσθαι και προβάλλει μια θεσμική αυτονομία του αθλητικού θεσμού. Έτσι, η κρατική προστασία μπορεί να υλοποιηθεί μόνο με την ικανοποίηση του δικαιώματος για παροχές και με αυτόν τον τρόπο καθίσταται ως κοινωνικό δικαίωμα η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας στον αθλητισμό.⁸ Κάθε πολίτης όχι μόνο επιλέγει ελεύθερα το άθλημα της προτίμησης του αλλά έχει μάλιστα το δικαίωμα να αποφασίζει ο ίδιος αν θα αθλείται ή όχι. Ως αμυντικό, λοιπόν, δικαίωμα δεν υπάρχει κανένας εξαναγκασμός αλλά μόνο απαίτηση αποχής από κάθε επιθετική ενέργεια με πράξη ή παράλειψη κρατικής ή ιδιωτικής φύσης.

---

4 Δημητρόπουλος Α., *Συνταγματικά δικαιώματα, том III ημ Β'*, Αθήνα 2005, σελ. 81

5 Δημητρόπουλος Α., *οπ παρ*, σελ.83

6 Μαλάτος Α., *Η επιστημολογική προσέγγιση του αθλητικού δικαίου*, Αθήνα 2000, σελ 20-21

7 Μαλάτος Α., *οπ παρ*, σελ 23-24

8 Παναγιωτόπουλος Δ., *Επετηρίδα αθλητ.Δικαίου - Το δικαίωμα στον αθλητισμό* σελ.86

4. Φορείς του δικαιώματος

Για τους φορείς του δικαιώματος μπορούμε να πούμε με μια γενική διατύπωση ότι είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που συμμετέχει σε αθλητικές και αγωνιστικές δραστηριότητες. Πιο ιδιαίτερα, έχουμε να αναφέρουμε τους αθλητές, προπονητές, διαιτητές και κριτές, μέλη αθλητικών σωματείων, φίλαθλοι, αθλητικά σωματεία και ενώσεις. Επίσης, υποκείμενο είναι και η αθλητική ομοσπονδία, η ελληνική ολυμπιακή επιτροπή και τα νομικά πρότυπα και οι κατά το νόμο ειδικοί αθλητικοί φορείς που εξυπηρετούν τον αθλητικές και αγωνιστικές δραστηριότητες.

5. Κατηγορίες αθλητών

Στο άρθρο 16 παρ. 9 του Συντάγματος τίθεται ο αθλητισμός υπό τη προστασία και την ανώτατη εποπτεία του κράτους, χωρίς διακρίσεις ανάμεσα σε ερασιτεχνικό και επαγγελματικό αθλητισμό. Θεωρούμε, λοιπόν, ότι και ο ερασιτέχνης αθλητής θα πρέπει απολαμβάνει τη συνταγματικής προστασίας της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητάς του και του δικαιώματός του στον αθλητισμό.

Σύμφωνα με το νόμο, η αθλητική δραστηριότητα δεν αποτελεί άσκηση επαγγελματικής αθλητικής δραστηριότητας, εκτός από τις περιπτώσεις των αμειβομένων στο Τμήμα Αμειβομένων Αθλητών και των επαγγελματιών σε Ανώνυμες Αθλητικές Εταιρίες⁹. Ο ερασιτέχνης αθλητής μπορεί να εγγράφεται σε σωματείο και οι μεταξύ τους σχέσεις ρυθμίζονται από τις διατάξεις του καταστατικού ή του ειδικού κανονισμού της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας.

Ο αθλητής μέλος ερασιτεχνικού σωματίου μπορεί να μεταγραφεί ελεύθερα σε άλλο σωματείο χωρίς τη συγκατάθεσή του, όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι και οι οποίοι αναφέρονται ρητά σε κανονιστική πράξη. Τέτοιοι λόγοι αποδέσμευσης του αθλητή μπορεί να είναι α) οι οικογενειακοί, επαγγελματικοί, οι σπουδές κτλ. Η αίτηση μεταγραφής εγκρίνεται η απορρίπτεται από όργανο, το οποίο συγκροτεί η οικεία ομοσπονδία. Στη συνέχεια, η ομοσπονδία επικυρώνει την απόφαση της επιτροπής, η οποία ελέγχεται με προσφυγή στο Ανώτατο Συμβούλιο Εκδικάσεως Αθλητικών Διαφορών. Η απόφαση του ΑΣΕΔ ελέγχεται

---

9 άρθρο 33 Ν. 2725/1999

ακυρωτικά από το Συμβούλιο της Επικρατείας.¹⁰

Ο Αθλητής ερασιτεχνικού σωματείου, που μετεγγράφεται σε ομάδα του εξωτερικού χωρίς τη συναίνεση του σωματείου του, έχει τη δυνατότητα να ενταθεί και πάλι στο ελληνικό σωματείο που άνηκε, όταν επιστρέψει στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα, επιτρέπεται η μετεγγραφή με οικονομικό αντάλλαγμα, το οποίο αντιστοιχεί στις δαπάνες που έγιναν από το σωματείο για να βελτιώσει τις επιδόσεις του ο αθλητής. Η μετεγγραφή αυτή γίνεται με την συναίνεση του σωματείου και για την παραχώρησης του δελτίου αθλητικής ιδιότητάς του απαιτείται η έκδοση παραστατικού του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων.

Ο επαγγελματίας αθλητής μπορεί να συνάπτει σύμβαση με αθλητικό σωματείο, το οποίο διατηρεί Τμήμα Αμειβομένων Αθλητών. Επίσης, μπορεί να συνάπτει σύμβαση εξαρτημένης εργασίας για παροχή αθλητικών υπηρεσιών με αθλητική ανώνυμη εταιρία. Με τη σύναψη της σύμβασης τα μέρη έχουν την υποχρέωση να τηρήσουν τους όρους της, οι πιο σημαντικοί εκ των οποίων είναι: η παροχή των αθλητικών υπηρεσιών εκ μέρους του αθλητή και η αμοιβή εκ μέρους του σωματείου ή της ανώνυμης εταιρίας. Ο αθλητής μπορεί να απέχει από τις αθλητικές δραστηριότητες για λόγους υγείας ή ανώτερης βίας. Ο αθλητής πρέπει να συμμετέχει στις προπονήσεις, να μην ασκεί άλλη αθλητική δραστηριότητα χωρίς την ειδική άδεια του σωματείου ή της εταιρίας του και να τηρούν τις αποφάσεις του σωματείου ή της εταιρίας.

Στην Ελλάδα ο αθλητικός νόμος 2725/1999¹¹, προσαρμοσμένος στα διεθνή πρότυπα, ρυθμίζει τα θέματα που αφορούν τον επαγγελματικό αθλητισμό. Στο χώρο του Ευρωπαϊκού Δικαίου αξιοσημείωτη είναι η απόφαση για την υπόθεση Bosman. Στην υπόθεση αυτή, η οποία αφορά την εφαρμογή των κανόνων εντός της ένωσης, τονίστηκε ο ρόλος του επαγγελματικού αθλητισμού ως οικονομική δραστηριότητα και και συνεπώς πρέπει να υπαχθεί στο δίκαιο της ευρωπαϊκής έννομης τάξης. Έτσι, στο χώρο της Ε.Ε ο επαγγελματικός αθλητισμός διέπεται από τις αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου, όπως π.χ η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων – επαγγελματιών αθλητών.¹² Ως γνωστόν, τα κράτη μέλη οφείλουν να νομοθετούν σύμφωνα με το ευρωπαϊκό δίκαιο και να εφαρμόζουν τις αποφάσεις κράτους-μέλους που δεν εφαρμόζει τις αποφάσεις του ΔΕΚ.¹³

Στη συνέχεια, αξίζει να αναφέρουμε τον αθλητή, ο οποίος επιθυμεί να πάρει μέρος σε ολυμπιακούς αγώνες. Αυτός πρέπει να ακολουθήσει τους κανόνες του Ολυμπιακού Χάρτη,

10 Παναγιωτόπουλος Δ., *Αθλητικό Δίκαιο – Συστηματική Θεμελίωση κα Εφαρμογή*, Αθήνα 2001

11 Με τις τροποποιήσεις των νόμων 2947/2001, 3057/2002, 3207/2003 και 3259/2004

12 Άρθρο 39 Συνθήκης ΕΟΚ

13 Παναγιωτόπουλος Δ., *Αθλητικό Δίκαιο – Συστηματική Θεμελίωση κα Εφαρμογή*, Αθήνα 2001 σελ 329

της Διεθνούς Αθλητικής Ομοσπονδίας και να είναι υπήκοος της χώρας η οποία δηλώνει τη συμμετοχή του. Σύμφωνα, με τον Ολυμπιακό Χάρτη η συμμετοχή του αθλητή δεν πρέπει να είναι βασίζεται σε οικονομικά ανταλλάγματα, αφού ο ολυμπιακός αθλητής ως πρόσωπο με ιδιαίτερη κοινωνική αξία δεν μπορεί εμπορευματοποιείται. Οι προσπάθειές του δεν μπορεί να γίνουν αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης.¹⁴

Ιδιαίτερη κατηγορία αθλητών αποτελούν οι ανήλικοι. Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τον αθλητισμό για πρώτη φορά με τον αθλητισμό στο χώρο του σχολείου με το μάθημα της φυσικής. Επιπρόσθετα, έχουν την δυνατότητα να εγγράφονται σε γυμναστικούς συλλόγους και με αυτόν τον τρόπο να έχουν συστηματική επαφή με ένα άθλημα σε έναν οργανωμένο αθλητικό χώρο ακολουθώντας συγκεκριμένους κανόνες. Η συμμετοχή των νέων στον αθλητισμό είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη και προωθεί τη χώρα πολιτιστικά και οικονομικά.

Με το μάθημα της φυσικής αγωγής στην εκπαίδευση διαμορφώνονται δικαιώματα και υποχρεώσεις και αναπτύσσεται ελεύθερα η προσωπικότητα προσφέροντας παράλληλα τη δυνατότητα ανάδειξης των ικανοτήτων των μαθητών. Γι' αυτό το λόγο η εκπαιδευτική διαδικασία προστατεύεται από το Σύνταγμα, ώστε να μην προσβάλλονται τα δικαιώματα των μαθητών, τα αθλητικά και τα αγωνιστικά ήθη. Σε κάθε παιδί, το δίκαιο εξασφαλίζει την ανάπτυξη των ικανοτήτων του, ο σεβασμός της προσωπικότητάς του, η σωματική του ακεραιότητα και η ομαλή διεξαγωγή του μαθήματος της φυσικής αγωγής. Το Σύνταγμα στο άρθρο 16 αναφέρεται στη φυσική αγωγή και την αναδεικνύει ως ένα απ' τους παιδαγωγικούς στόχους.

Κατά τη διάρκεια της αθλητικής δραστηριότητας, ο μαθητής αναλαμβάνει την κίνδυνο συμμετοχής του στην αθλητική άσκηση, τηρώντας κατά την εκτέλεση τις προϋποθέσεις του νόμου. Σε κάθε άλλη περίπτωση, τραυματισμού ή σωματικής βλάβης έχει δικαίωμα αποζημίωσης και αποκατάστασης της σωματικής ακεραιότητας, με παράλληλα δικονομική δυνατότητα αποκατάστασης της ζημίας που υπέστη και η οποία κρίνεται σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες του αθλητισμού και των συγκεκριμένων κανόνων του αθλήματος.

---

14 Παναγιωτόπουλος Δ., οπ παρ, σελ 362

6. Βασικά συνταγματικά δικαιώματα στον αθλητισμό

6.1 Ανθρώπινη αξία (άρθρο 2 παρ.1 Σ)

Η ανθρώπινη αξία κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 παρ. 1 Σ και ορίζεται ως το σύνολο των γενικών υλικών, πνευματικών και κοινωνικών γνωρισμάτων του ανθρώπινου γένους.¹⁵ Αποτελεί ανώτατο μητρικό, ταυτίζεται με τον άνθρωπο και την προσωπικότητα, δεν είναι αξία-ιδέα, αλλά αξία-πραγματικότητα.¹⁶ Η αρχή του απαραβίαστου της ανθρώπινης αξίας δεν διακηρύσσεται ρητώς από το Σύνταγμα αλλά ορίζει απευθείας την έννομη συνέπειά της, δηλαδή την υποχρέωση της πολιτείας να σέβεται και να προστατεύει την αξία του ανθρώπου.¹⁷ Πρόκειται για μια από τις λίγες περιπτώσεις που το σύνταγμα επιβάλλει ρητά όχι απλώς όρια, αλλά υποχρεώσεις στο κράτος. Τέτοιες υποχρεώσεις είναι η λήψη των αναγκαίων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων και την επίδειξη συμπεριφοράς των διοικητικών οργάνων, που να σέβονται και να προστατεύουν την ανθρώπινη αξία.

Η ανθρώπινη αξία είναι απαραβίαστη είναι το ύψιστο αγαθό και θεμέλιο του κοινωνικού ανθρωπισμού, οποίος θεωρεί τον άνθρωπο ως το τελειότερο δημιούργημα. Ο κοινωνικός ανθρωπισμός έχει ως στόχο την εξασφάλιση του ανθρώπου, την προστασία και ανέλιξη του. Για να επιτευχθούν, όμως, αυτοί οι σκοποί είναι απαραίτητη η παροχή στον άνθρωπο όλων των απαραίτητων υλικών μέσων. Σε αυτό το σημείο φαίνεται και η σημασία των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, αφού εξασφαλίζουν στον άνθρωπο στον άνθρωπο τα μέσα για την ηθική του εξύψωση, την πνευματική ανάταση και την σωματική καλλιέργεια.

Ο σεβασμός της ανθρώπινης αξίας των αθλητών αποτελεί υποχρέωση του κράτους και των ανθρώπων που ασχολούνται με αυτόν. Η αθλητική δραστηριότητα επηρεάζει άμεσα την ανθρώπινη υπόσταση, την προσωπικότητα και τη φυσική κατάσταση. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, τα εξαντλητικά προγράμματα προπόνησης, οι απάνθρωποι όροι εξάσκηση και το αποκλειστικό οικονομικό όφελος με αντίτιμο τη διακινδύνευση της σωματικής υγείας των αθλητών, αποτελούν κατάφωρη καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αθλητών.

15 Δημητρόπουλος Α., *Συνταγματικά Δικαιώματα*, τόμ III, ημ Β, Αθήνα 2005, σελ 4

16 Δημητρόπουλος Α., *Αμυντικά δικαιώματα*, Αθήνα 1981, σελ 53

17 Δαγτόγλου Π., *Ατομικά Δικαιώματα, τόμος Β'*, Αθήνα 2005, σ. 1324

6.2 Ισότητα (άρθρο 4 Σ)

Το Σύνταγμα άρθρου 4 παρ.1 διακηρύσσει την ισότητα των Ελλήνων ενώπιον του νόμου (ισονομία). Η κατοχύρωσή της στο Σύνταγμα αποτελεί παράδειγμα ταυτόχρονης Συνταγματικής καθιέρωσης αντικειμενικής αρχής και θεμελιώδους δικαιώματος. Σε άλλες διατάξεις κατοχυρώνονται ειδικές πλευρές της ισότητας, όπως η ισότητα των φύλων, ισότητα προσβάσεως στις δημόσιες λειτουργίες, συνεισφοράς στα δημόσια βάρη κτλ. Τη μόνη ισότητα που κατοχυρώνει το δίκαιο είναι η νομική ισότητα, δηλαδή των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και όχι των ικανοτήτων ή επιτευγμάτων, αφού το Σύνταγμα δεν διακηρύσσει ότι οι Έλληνες είναι ίσοι αλλά ότι είναι ίσοι ενώπιον του νόμου.¹⁸

Η αρχή της ισότητας των ανθρώπων είναι αρχή της ίσης μεταχείρισης των ανθρώπων (θετική μορφή της ισότητας) και απαγόρευση των διακρίσεων (αρνητική μορφή της ισότητας). Το Σύνταγμα δεν παραβλέπει τις φυσικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των ανθρώπων π.χ φύλο, αλλά καθιστά σαφές ότι αυτές δεν συνιστούν λόγο προνομιακής ή δυσμενούς νομικής μεταχείρισης. Όλοι άνθρωποι έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις και η ισότητα ως δικαίωμα αμυντικό δικαίωμα, στρέφεται κατά του κράτους και αναπτύσσει τριτενέργεια..¹⁹

Στο χώρο του αθλητισμού απαγορεύονται οι διακρίσεις βάσει φύλου, ηλικίας, φυλής κ.τ.λ. Σημαντική είναι η δράση του οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, οποίος επαγρυπνεί ώστε να εξαλειφθούν οι φυλετικές διακρίσεις (Διεθνής σύμβαση κατά του Απαρτχάιντ στον αθλητισμό) και την εφαρμογή της Ολυμπιακής αρχής, η οποία απαγορεύει κάθε διάκριση βασισμένη σε φυλετικά, θρησκευτικά και πολιτικά κριτήρια. Οι αγωνιστικές επιτυχίες επιβραβεύονται εξίσου και κάθε αθλητής έχει την αξίωση να αντιμετωπίζεται ισότιμα από τους αθλητικούς φορείς. Στους ολυμπιακούς αγώνες μέριμνα έναντι των διακρίσεων η Δ.Ο.Ε, η οποία έχει δυνατότητα να λάβει μέτρα εναντίον κάθε χώρας που ασκεί φυλετικές, θρησκευτικές ή πολιτικές διακρίσεις σε βάρος των υπηκόων της. Στο παρελθόν είχε απαγορεύσει τη συμμετοχή αθλητών από χώρες με ρατσιστικά καθεστώτα σε Ολυμπιακούς Αγώνες.

Άτομα με αναπηρίες εντάσσονται στο δυναμικό αθλητικών σωματείων για άτομα με ειδικές ανάγκες και με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται και για αυτά το δικαίωμα στον

---

18 Δαγτόγλου Π., οπ παρ, Αθήνα 2005, σ. 1214

19 Δημητρόπουλος Α., *Συνταγματικά Δικαιώματα*, τόμ III, ημ Β', Αθήνα 2005, σελ 19

αθλητισμό²⁰ Η Παρολυμπιάδα διοργανώνεται στο πλαίσιο του Ολυμπιακού πνεύματος και διεξάγεται στα ίδια στάδια και δεν υστερεί σε τίποτα σε σχέση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Ωστόσο, έχουν εισαχθεί κάποιες αποκλίσεις από την αρχή της ισότητας, οι οποίες είναι θεμιτές βάσει του Ν. 2725/1999. Το άρθρο 34 ορίζει ότι σε αθλητές που σημειώνουν εξαιρετικές αγωνιστικές διακρίσεις χορηγούνται οικονομικές παροχές, ευεργετήματα και διευκολύνσεις. Αν συγκεντρώνουν συγκεκριμένα στοιχεία, μπορούν να διορίζονται στο Δημόσιο, σε σχολές αστυφυλάκων, πυροσβεστών, λιμενοφυλάκων και να προσλαμβάνονται στις Ένοπλες Δυνάμεις. Μ' αυτόν τον τρόπο ενισχύεται ο αθλητισμός, διότι δίνονται κίνητρα και προνόμια και υπάρχει η συνταγματική κάλυψη από την φαινομενική απόκλιση απ' την αρχή της αξιοκρατίας.

6.3 Ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ 1 Σ)

Η διάταξη αυτή έχει επικουρική εφαρμογή και εφαρμόζεται μόνο όπου το Σύνταγμα δεν περιέχει ειδικές διατάξεις.²¹ Η συνταγματική προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης δεν σημαίνει ότι προστατεύονται μόνο οι «ανώτερες» εκφράσεις της ανθρώπινης προσωπικότητας. Ανάπτυξη δεν σημαίνει μόνο προαγωγή και βλετίωση της προσωπικότητας. Στο σύνταγμα με τον όρο προσωπικότητα είναι απλώς η ιδιότητα του ανθρώπου ως προσώπου, έλλογου και εξατομικευμένου. Η προστασία της προσωπικότητας έχει καθολικό χαρακτήρα, αναφέρεται σε οποιαδήποτε εκδήλωση της ανθρώπινης ζωής. Η ελευθερία μαζί με την ισότητα αποτελούν τους δύο γενικούς συνταγματικούς προσδιορισμούς της ανθρώπινης αξίας. Η ελεύθερη δράση του ανθρώπου αναδεικνύει την ατομικότητά του, άρα η ελευθερία συνδέεται με την προσωπικότητα.²²

Με την ελευθερία αυτή διασφαλίζονται τα τρία δικαιώματα συμμετοχής (ελεύθερης) στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή της χώρας. Ειδικότερα, να αναφέρουμε για την ελευθερία συμμετοχής στην κοινωνική ζωή της χώρας ότι αυτή περιλαμβάνει κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα.. Η άθληση εντάσσεται στον κύκλο των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, που αφορούν στο δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας. Προστατεύεται από τη συνταγματική διάταξη του άρθρου 5 παρ.1 και σχετίζεται άμεσα με την αθλητική δραστηριότητα, η οποία διαμορφώνει ελεύθερα της ατομικής και συλλογικής

20 άρθρο 16 παρ.9, 21 παρ.3 και 6 του Συντάγματος, άρθρο 29 του Ν. 2725/1999

21 Παντελής Α., *Ζητήματα συνταγματικών επιφυλάξεων*, Αθήνα 1984 σ. 140

22 Δημητρόπουλος Α., *όπ. παρ.*, σ. 37-45.

αθλητική παιδεία.

Ο αθλούμενος έχει το δικαίωμα να επιλέγει το άθλημα, να συμμετέχει στις αθλητικές ενώσεις, στα αθλητικά σωματεία, στους αθλητικούς αγώνες κτλ. Ωστόσο, όπως και στα περισσότερα δικαιώματα έτσι και στα αθλητικά δικαιώματα υπάρχουν περιορισμοί. Ο νόμος το άρθρο 33 παρ.5 και 9 του Ν. 2725/1999 ορίζει ότι η προσφορά υπηρεσιών στις εθνικές ομάδες είναι ύψιστη υποχρέωση των αθλητών και ότι η πιστοποίηση της υγείας τους αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους σε προπονήσεις και αγώνες.

Άλλοι κανονισμοί μπορούν να περιορίσουν την προσωπική ελευθερία, στερώνοντας ιδιότητα του φιλάθλου. Για την ακρίβεια,, δεν πρόκειται για περιορισμό της ελευθερίας αλλά για κατάργησή της. Επίσης, επιβάλλονται ποινές για διοικητικές και διαχειριστικές παραβάσεις των επαγγελματικών αθλητικών φορέων.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η ελευθερία της αθλητικής δραστηριότητα δεν μπορεί να σταθεί ως νομικό εμπόδιο στην παρέμβαση του κράτους στην οικονομική ελευθερία στον αθλητισμό. Το κράτος οφείλει να θέτει τα όρια και τους περιορισμούς ώστε να προστατεύει τον αθλητικό θεσμό. Η αμετροεπής οικονομική δραστηριότητα στον αθλητισμό είναι πολύ συχνά εις βάρος της εθνικής οικονομία, της ασφάλεια και πλήγμα για το δικαίωμα των πολιτών για πληροφόρηση και ενημέρωση, όταν αυτό περιορίζουν συμβάσεις για τηλεοπτικά δικαιώματα.

Επιπλέον, το σωματείο δικαιούται δια των αθλητών του να αναπτύξει την προσωπικότητά του μέσω των των αθλημάτων που καλλιεργεί. Ωστόσο, δεν πρέπει να γίνεται κατάχρηση του δικαιώματος και ο αθλητής να είναι σε καθεστώς ομηρίας στο συγκεκριμένο σωματείο.²³ Πολύ συχνά, οι μετεγγραφές των αθλητών είναι ανασταλτικός παράγοντας συμμετοχής στην άθληση με αρνητικές επιπτώσεις στη σωματική τους καλλιέργεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας. Ο αθλητής πρέπει λοιπόν να έχει το περιθώριο επιλογής του σωματίου προτίμησής του και μετεγγραφής. Εφόσον συντρέχει σπουδαίος λόγος.

6.4 Φυσική αγωγή (άρθρο 16, παρ 2 Σ)

Σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ2, η φυσική αγωγή αποτελεί σκοπό της παιδείας και

---

23 Παναγιωτόπουλος Δ., *Το σύστημα μετεγγραφών στην Ελλάδα και η προστασία της προσωπικότητας του αθλητή*, Διοικητική Δίκη, Τόμος 13, σελ 310

βασικής αποστολής του κράτους, μέσω της οποίας επιτυγχάνεται η σωματική, ηθική και πνευματική καλλιέργεια των νέων. Μέσα απ' την εκπαιδευτική διαδικασία της φυσικής αγωγής οι νέοι ανακαλύπτουν και εφαρμόζουν τους κανόνες που ρυθμίζουν τις σχέσεις των προσώπων που παίρνουν σε μια αθλητική δραστηριότητα, αντιλαμβάνονται τα όρια της ελευθερίας, μαθαίνουν να είναι υπεύθυνοι, εμπεδώνουν το σεβασμού των άλλων και οικοδομούν την προσωπικής τους αξιοπρέπειάς τους²⁴. Επιπρόσθετα, οι διατάξεις αυτές του συντάγματος αποτελούν τη θεσμική εγγύηση του δικαιώματος για ελεύθερη ανάπτυξη της αθλητικής δραστηριότητας και υποδεικνύουν στο νομοθέτη να προβεί σε ρυθμίσεις τέτοιες ώστε να οικοδομήσει οργανωμένη αθλητική και αγωνιστική δραστηριότητα. Οι ρυθμίσεις αυτές διαμορφώνουν το πεδίο άσκησης συνταγματικού δικαιώματος στην ατομική και συλλογική αθλητική δράση υπό την κρατική εποπτεία και προστασία. Στις αθλητικές δραστηριότητες είναι κεφαλαιώδους σημασίας η ύπαρξη των αθλητικών σωματείων και υπό τις προϋποθέσεις των ειδικών διατάξεων του νόμου και το κράτος επιχορηγεί τα αθλητικά σωματεία και τις ενώσεις τους, αλλά παράλληλα ασκεί και έλεγχο προς τούτο.

6.5 Υγεία (άρθρο 21 παρ 3 και 5 παρ 5 Σ)

Η υγεία σωματική, ψυχική και πνευματική ανήκει στα πρωταρχικά αγαθά και η συνταγματική προστασία της είναι επιβεβλημένη. Προστατεύεται καταρχήν ως αμυντικό δικαίωμα με την έννοια ότι αποκρούει επιθετικές ενέργειες των συνανθρώπων, που στρέφονται κατά της υγείας. Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας, η άσκηση ψυχολογικής βίας καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται όπως νόμος ορίζει (άρθρο 7 παρ 2). Η αμυντική αξίωση του δικαιώματος της υγείας στρέφεται έναντι όλων. Βασανιστήρια συνιστούν κάθε μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, καθώς και κάθε παράνομη χρησιμοποίηση χημικών, ναρκωτικών ή άλλων φυσικών ή τεχνητών μέσων, με σκοπό να κάψουν τη βούληση του θύματος.²⁵ Έτσι, η σκληρή, επίπονη, εξουθενωτική προπόνηση που φτάνει έναν αθλητή στα όρια της εξάντλησης, καθώς επίσης και το φαινόμενο του doping (φαρμακοδιεγερση), μπορούν να οδηγήσουν σε βλάβη της

24 Παναγιωτόπουλος Δ., *Αθλητικό δίκαιο, Συστηματική θεμελίωση και εφαρμογή*, Αθήνα 2001, σελ 164-165

25 Δημητρόπουλος Α, *Συνταγματικά δικαιώματα τομ Ι'*, Αθήνα 2004, σελ.144-146

υγείας του και μάλιστα ανεπανόρθωτη (από απλούς τραυματισμούς, μέχρι και το θάνατο. Οι νόμοι 2725/1999 και 3057/2002 περιέχουν διατάξεις που απαγορεύουν τη φαρμακοδιεγερση και προστατεύουν την υγεία του αθλητή.

6.6 Η ιδιωτική ζωή (άρθρο 9 Σ)

Η ιδιωτική ζωή αφορά σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα και περιλαμβάνει το ίδιο το άτομο και το στενό κύκλο που το περιβάλλει και διακρίνεται σε οικογενειακή και ατομική. Η προστασία της είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την προστασία της προσωπικότητας και τη διαφύλαξη των προσωπικών του δεδομένων.²⁶

Στο άρθρο 9 προστατεύεται η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου. Το δικαίωμα αυτό είναι και προστατευτικό και αμυντικό. Η ιδιωτική ζωή θεωρείται απαραβίαστη και το κράτος οφείλει να μην παραβιάζει το ίδιο και να προστατεύει την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή όταν αυτή απειλείται από άλλους. Συχνά, η ιδιωτική ζωή, οικογενειακή και προσωπική, των αθλητών, απειλείται από πολλούς εξωγενείς παράγοντες. Πολλοί αθλητές αποτελούν ινδάλματα για ένα λαό και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να θέλουν να μάθουν τα πάντα για τα πρόσωπα που θαυμάζουν αγγίζοντας τα όρια της αδιακρισίας με το να ανιχνεύουν κάθε στοιχείο της προσωπικής τους ζωής. Δημοσιεύματα, πληροφορίες, φωτογραφίες, αποκαλύπτουν το σύνολο της ιδιωτικής ζωής των αθλητών διαταράσσοντας το. Ωστόσο επιτρέπεται ο αιτιώδης περιορισμός της οικογενειακής ζωής όταν π.χ υπάρχει υποχρέωση του αθλητή να ακολουθήσει την ομάδα του σε μακροχρόνια ταξίδια. Επίσης υπάρχει περίπτωση να συλλέγονται στοιχεία από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς.

6.7 Κοινωνική ασφάλιση (άρθρο 22 παρ 4 Σ)

Ο επαγγελματίας αθλητής, όπως και κάθε μέλος της κοινωνίας, πρέπει να απολαμβάνει την κοινωνική ασφάλεια. Είναι υποχρέωση του κράτους η μέριμνα για την

---

²⁶ Δημητρόπουλος Α, οπ. παρ, σελ 184-187

κοινωνική ασφάλιση των εργαζόμενων και συνεπώς και του αθλητή. Οι αθλητές υπάγονται σύμφωνα με το νόμο 2725/99 στο Ι.Κ.Α. Είναι ένα από τα πιο σημαντικά δικαιώματα, αφού αφορά την υγεία το αθλητή και τη συνταξιοδότηση του. Αυτό το δικαίωμα είναι ιδιαίτερα σημαντικό αν σκεφτούμε ότι ο επαγγελματίας αθλητής είναι πολύ πιθανό να χρειαστεί ιατρική φροντίδα, αφού λόγω των προπονήσεων εκτίθεται πολύ συχνότερα σε κινδύνους απ' ό,τι το υπόλοιπο κομμάτι του πληθυσμού. Επιπρόσθετα, το θέμα της συνταξιοδότησης έχει και αυτό ιδιαίτερη σημασία, αφού η καριέρα ενός επαγγελματία είναι συντομότερη σε σύγκριση με την καριέρα σε άλλα επαγγέλματα. Η κοινωνική ασφάλεια γενικότερα κατοχυρώνεται και αυτή ως θεσμός, από τον οποίο απορρέουν το κοινωνικό δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση.²⁷

6.8 Η αρχή της ελευθερίας της εργασίας (άρθρο 22 Σ)

Το δικαίωμα στην εργασία είναι συνυφασμένο με την ανάπτυξη της προσωπικότητας και αφορά σε ένα σύνολο ενεργειών του ανθρώπου που στοχεύουν κυρίως οικονομικού οφέλους. Στον αθλητικούς χώρους υπάρχει μια μεγάλη κατηγορία ατόμων που εκτελούν εργασία, όπως ακριβώς την ορίζει το εργατικό δίκαιο, π.χ οι αθλητές, οι προπονητές κτλ Όλοι αυτοί οι άνθρωποι παράγουν έργο, έχουν οικονομικά οφέλη και προωθούν τις αθλητικές δραστηριότητες με την εργασία τους. Οι αθλητές διακρίνονται, ως γνωστόν, σε αμειβόμενους, οι οποίοι έχουν συνάψει συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών εξαρτημένης εργασίας με αθλητικό σωματείο και σε επαγγελματίες, οι οποίοι έχουν συνάψει συμβόλαιο με ανώνυμη αθλητική εταιρία. Κάθε άλλη αθλητική δραστηριότητα δεν θεωρείται επαγγελματική.

Οι παροχές που προσφέρονται από τα σωματεία στους αθλητές δεν εμπίπτουν στη έννοια της αμοιβής αλλά πρόκειται για ενισχύσεις είτε αποζημιώσεις για τα έξοδα των αθλητών από την αθλητική δραστηριότητα. Η εργασία στον αθλητισμό προϋποθέτει την κατοχύρωση της ελευθερίας των συμβάσεων, δηλαδή ελευθερία επιλογής αντισυμβαλλομένου ή τρίτου, τη δυνατότητα σύναψης και διαμόρφωσης των όρων της σύμβασης.²⁸ Ο νόμος 1958/1991 περιέχει ρυθμίσεις για την επαγγελματική οργάνωση του ποδοσφαίρου και εισάγει το έννοια του αμειβόμενου αθλητή, ο οποίος ορίζεται ως ο αθλητής

27 Δημητρόπουλος, *Συνταγματικά δικαιώματα, том I'* Αθήνα 2005, σελ149

28 Παναγιωτόπουλος Δ., *Αθλητικό δίκαιο*, Αθήνα 2001, σελ 191

που έχει συνάψει συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών με αθλητικό σωματείο, το οποίο διατηρεί Τμήμα Αμειβόμενων Αθλητών.ο αθλητής υπάγεται κατευθείαν στην εργατική νομοθεσία.

6.9 Η αρχή της οικονομικής ελευθερίας του αθλητή

Στην κοινοτική έννομη τάξη ο αθλητισμός υπάγεται στο άρθρο 30 της συνθήκης, ως οικονομική δραστηριότητα. Συνεπώς, οι κοινοτικοί κανόνες πρέπει να γίνονται σεβαστοί από την εθνική νομοθεσία καθώς και από κάθε αθλητική ένωση, σωματείο, ομοσπονδία κτλ που βρίσκεται σε κράτος μέλος.

Άξια αναφοράς είναι η υπόθεση Bosman, στην οποία το ΔΕΚ ασχολήθηκε με το ζήτημα της αποζημίωσης μετεγγραφής, των ρητρών εθνικότητας και τελικά αναγνώρισε στον επαγγελματία αθλητή το δικαίωμα ελεύθερης μετεγγραφής. Σύμφωνα με το ΔΕΚ η αποζημίωση επιβάλλεται για την αντιστάθμιση των δαπανών των συλλόγων συμβάλλοντας έτσι στην οικονομική τους ισορροπία και διατήρηση της οργάνωσής τους.

Όσον αφορά τις ρήτρες εθνικότητας το ΔΕΚ απεφάνθη ότι ο σύνδεσμος ενός π.χ ποδοσφαιρικού συλλόγου και του κράτους μέλους δεν αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της αθλητικής δραστηριότητας και μάλιστα σε διεθνείς οργανώσεις παίρνουν μέρος σύλλογοι που έχουν πετύχει στη χώρα τους αθλητικές επιδόσεις χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ιθαγένεια των αθλητών. Το κοινοτικό δίκαιο επιθυμεί την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών και φυσικά και των αθλητών, δίνοντας ένα ξεκάθαρο μήνυμα ότι οι ανάγκες της κοινότητας δεν μπορούν να είναι δευτερεύουσας σημασίας εξαιτίας του αθλητισμού.

7. Ειδικά θέματα αθλητισμού

7.1 Φαρμακοδιέγερση - Doping

Όπως έχει αποδείξει η επιστήμη, ο αθλητισμός συμβάλλει στη καλή σωματική και ψυχική υγείας του ανθρώπου. Ωστόσο, σήμερα στο χώρο του επαγγελματικού αθλητισμού, όπου «επενδύονται» μεγάλα χρηματικά ποσά, απαιτούνται ολοένα και πιο υψηλές αποδόσεις των αθλητών, οι οποίες ξεπερνούν τα ανθρώπινα όρια. Οι νίκη με κάθε μέσον είναι απαραίτητη, αφού θα προσφέρει κέρδη όχι μονάχα στον αθλητή αλλά σε σωματεία,

πολυεθνικές κτλ. Οι αθλητές για να μπορέσουν να ανταποκριθούν σε αυτές τις απαιτήσεις δεν διστάζουν να λάβουν χημικά παρασκευάσματα τα οποία θα τονώσουν τις αποδόσεις τους χωρίς λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τα προβλήματα που θα τους δημιουργήσουν στην υγεία τους. Αυτό το φαινόμενο ονομάζεται φαρμακοδιέγερση ή doping. Πιο συγκεκριμένα, η φαρμακοδιέγερση είναι η χρήση ουσιών ενδεχομένως επιβλαβούς για την υγεία με σκοπό τη βελτίωση των επιδόσεων του αθλητή και η οποία ευρίσκεται στο σώμα του κατά τη διεξαγωγή των αγώνων.²⁹ Το θέμα αυτό έχει προκαλέσει σοβαρές ανησυχίες διεθνών και συνεπώς προκειμένου αυτό να περιοριστεί, η διεθνής κοινότητα έχει ενεργοποιηθεί μέσω διεθνών οργανισμών και αθλητικών φορέων. Για παράδειγμα ο Ολυμπιακός Καταστατικός Χάρτης, η Ολυμπιακή Επιτροπή, οι Διεθνείς Ομοσπονδίες και Ομοίως η ευρωπαϊκή σύμβαση για τη φαρμακοδιέγερση συμβάλλουν στον περιορισμό αυτού του φαινομένου. Πολύ σημαντικός είναι η επιτροπή World Anti-Doping Agency, γνωστή και ως WADA η οποία προσπαθεί σε διεθνές επίπεδο να ενισχύει τις ηθικές αρχές στο χώρο του αθλητισμού, να προστατεύει την υγεία του αθλητή, να τηρεί κατάλογο με τις απαγορευμένες ουσίες, να συγκεντρώνει όλα τα επιστημονικά δεδομένα τα σχετικά με το doping και να αναπτύσσει ένα εργαστήριο αναφοράς. Επίσης, ο WADA έχει και εκπαιδευτικό σκοπό μέσω της ενημέρωσης και των προγραμμάτων πρόληψης.

Η ελληνική νομοθεσία για τον αθλητισμό ποινικοποίησε την χρήση και τη χορήγηση αυτών των ουσιών. Το doping είναι άδικη η οποία στρέφεται κατά του ίδιου του αθλητισμού, αφού νοθεύει τα αποτελέσματα και παράλληλα προσβάλλει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα της υγείας(αρ.5 Σ). Οι νόμοι 2725/1999 και 3057/2002, ρυθμίζουν τα σχετικά θέματα με το αδίκημα της χρήσης αναβολικών για αθλητές, περιγράφοντας διαδικασίες και ελέγχου, δίνοντας λίστα με απαγορευμένες ουσίες. Επίσης, προβλέπονται και κυρώσεις (όπως και στο νόμο 1646/1986) οι οποίες κυμαίνονται από μια εγγραφή επίπληξη και προσωρινή απαγόρευση συμμετοχής σε αθλητικές συναντήσεις μέχρι στην ισόβια απαγόρευση συμμετοχής σε αθλητικές συναντήσεις και σε στέρηση κάθε είδους παροχών και ευεργετημάτων της Πολιτείας. Δεν αποκλείονται επίσης και πρόστιμα που φτάνουν τα 100.000€ και η αναζήτηση από την πολιτεία κάθε χρηματικής παροχής που εδόθη από την ημέρα τέλεσης της παράβασης. Από τις ποινές δεν εξαιρείται φυσικά και κάθε εμπλεκόμενος, όπως προπονητές, ιατροί κτλ.

---

²⁹ Κώδικας Ολυμπιακού κινήματος κατά της φαρμακοδιέγερσης, κεφάλαιο II άρθρο 2

7.2 Αθλητισμός και Τύπος

Η μεγάλη σημασία του αθλητισμού στην κοινωνία έχει συντελέσει στην ανάπτυξη ενός του αθλητικού Τύπου και τη μετάδοση των αγώνων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία ικανοποιούν την ανάγκη του κοινού για ενημέρωση και ψυχαγωγία. Ο αθλητικός Τύπος προστατεύεται στο σύνταγμα³⁰, αφού στο πνεύμα της ελεύθερης διάδοσης των ιδεών κάθε άνθρωπος μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά ή γραπτά δια των μέσων μαζικής ενημέρωσης πληροφορίες, τηρώντας όμως τους νόμους του κράτους. Οι φορείς του δικαιώματος είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα. Ως αμυντικό δικαίωμα στρέφεται κατά του κράτους και κατά των ιδιωτών και ως προστατευτικό δικαίωμα στρέφεται κατά του κράτους απαιτώντας τη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για την αποφυγή της παρεμπόδισης άσκησης του δικαιώματος. Ωστόσο, η άσκηση και αυτού του δικαιώματος πρέπει να γίνεται ώστε να μην προσβάλλει τα δικαιώματα άλλων (πχ παραβίαση της ιδιωτικής ζωής του διάσημου αθλητή) και να τηρούνται τα χρηστά ήθη

Ένα ακόμη φαινόμενο που έχει αναπτυχθεί στο χώρο του αθλητικού τύπου μεγάλης οικονομικής σημασίας είναι οι διαφημίσεις μέσω των αθλητών, στη σημείο που σήμερα ο αθλητής και ο αθλητισμός αποτελούν αντικείμενο εμπορευματοποιήσεις. Τα αποκλειστικά δικαιώματα για διαφημίσεις παραχωρούνται με αντίτιμο αστρονομικά ποσά. Τέτοιο παράδειγμα αποτελούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες, αφού το κόστος των δικαιωμάτων αποκλειστικής αναμετάδοσης έχει αυξηθεί κατακόρυφα. Ωστόσο, το ευρωπαϊκό δίκαιο εμποδίζει αποτελεσματικά τα μονοπώλια και την αποκλειστικότητα. Ο αθλητικός τύπος εξυπηρετεί δημόσιο σκοπό και απαιτείται αντικειμενική, έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση του κοινού. Εξάλλου, αυτό το δικαίωμα συνδέεται με την πληροφόρηση των πολιτών και σύμφωνα με το σύνταγμα, η ραδιοτηλεόραση υπάγεται στον άμεσο έλεγχο του κράτους, συμπεραίνουμε ότι η αποκλειστικότητα τηλεοπτικής μετάδοσης αθλητικών αγώνων είναι αντίθετη στο δικαίωμα του πολίτη για ενημέρωση.

Στο νόμο 2725/1999 ρυθμίζεται το θέμα της ηλεκτρονικής και τηλεοπτικής αναμετάδοσης των αθλητικών αγώνων. Η αναμετάδοση επιτρέπεται ύστερα από άδεια των σωματείων και ομοσπονδιών. Εντούτοις, αν η αναμετάδοση δεν υπερβαίνει τα 3 λεπτά τότε δεν απαιτείται ούτε άδεια ούτε αμοιβή από μέσα μαζικής ενημέρωσης που λειτουργούν νόμιμα (Ν.2328/1995, 2664/1998).

---

³⁰ Άρθρα 14 και 16

7.3 Βία στους αθλητικούς χώρους

Η βία στους αθλητικούς φαινόμενος είναι ένα θλιβερό φαινόμενο που παρουσιάζει ποινικό ενδιαφέρον. Πολύ συχνά και ιδιαίτερα σε αγώνες ποδοσφαίρου ομάδες οπαδών επιδίδονται σε βιαιοπραγίες και βανδαλισμούς, οι οποίες καταλήγουν σε θανάτους και υλικές καταστροφές. Αποτελεί μάλιστα ερώτημα κατά πόσο πρέπει να θεωρηθούν αυτά τα εγκλήματα ότι διαπράττονται από μεμονωμένα άτομα ή ομαδικά, δεχόμενοι ότι ο οπαδός ανήκει ακαθόριστα σε κάποια ομάδα, που εκτελεί τις συγκεκριμένες βίαιες πράξεις. Στην Ελλάδα η νομοθεσία, π.χ 879/1989, αναγνωρίζει το πρόβλημα της βίας στα γήπεδα, χωρίς όμως να περιέχει αποτελεσματικές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση και τον περιορισμό αυτού του φαινομένου. Είναι, λοιπόν, αδήριτη ανάγκη των καιρών για τον ελληνικό αθλητισμό η ειδική νομοθετική ρύθμιση του αθλητικού ποινικού δικαίου για την αντιμετώπιση της βίας στο χώρο του αθλητισμού.

8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εποχής που ζούμε με την αλματώδη πρόοδο της τεχνολογίας και τις επιστήμης έχει προκαλέσει μεγάλες αλλαγές σε όλους τους τομείς της ζωής και ιδιαίτερα στον αθλητισμό. Το φαινόμενο της φαρμακοδιέγερσης που τείνει να αλλοιώσει και να εξαφανίσει το πνεύμα της ευγενούς άμιλλας, η συνεχής εμπορευματοποίηση που καταλήγει να μετατρέψει τον αθλητισμό σε κερδοσκοπική δραστηριότητα και η αλλαγή των ηθών είναι οι υπαρκτές και επικίνδυνες απειλές του αθλητισμού. Φυσικά, καθένας ατομικά πρέπει να συμβάλλει ώστε να εξαφανιστούν όλα αυτά τα άσχημα γεγονότα. Ωστόσο, επειδή ο άνθρωπος δεν ζει στην ιδανική πολιτεία, είναι απαραίτητο να υπάρχουν οι ορθοί νόμοι. Σε μια ευνομούμενη πολιτεία είναι βέβαιο ότι τα δικαιώματα του αθλητή θα είναι σεβαστά, τα αρνητικά φαινόμενα θα είναι περιορισμένα στο ελάχιστο, το αθλητικό πνεύμα θα ανθεί και η κοινωνία θα προοδεύει. Είναι αδήριτη ανάγκη των καιρών οι νομοθέτες τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο σε κοινοτικό και διεθνές να επαγρυπνούν για την προστασία του αθλητισμού και των προσώπων που μπλέκονται σε αυτόν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανθρώπινη ύπαρξη είναι στενά συνδεδεμένη με τον αθλητισμό, ο οποίος έχει ευεργετική επίδραση στη σωματική, πνευματική και ψυχική υγεία. Ο αθλητισμός, ως θεσμός και ανθρώπινο δικαίωμα χαίρει νομικής προστασίας σε όλες τις χώρες. Στις μέρες μας, ο θεσμός αυτός υφίσταται μια βαθιά αλλοίωση και η νομική προστασία του ίδιου του θεσμού αλλά και όσων εμπλέκονται σε αθλητικές δραστηριότητες είναι απαραίτητη όσο ποτέ.

Στην εργασία αυτή αναλύεται ο θεσμός του αθλητισμού και τα σημαντικότερα δικαιώματα που βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με αυτόν το θεσμό. Στη συνέχεια εξετάζονται ειδικότερα θέματα, που είναι απόρροια της εξέλιξης της εποχής, και τείνουν να αλλοιώσουν το θεσμό, όπως το doping, η βία στα γήπεδα και η εμπορευματοποίηση του αθλητικού ιδεώδους.

SUMMARY

Human nature has always been influenced by sports, which enhance mental abilities, establish emotional stability and promotes well-being. Sports as a constitution and a right is protected by law globally. Nowadays, this constitution confronts many problems, therefore the legal protection of the the constitution and the persons involved, is more than ever necessary.

The present thesis discusses the meaning of the constitution and the most important human rights concerned. What is more, sports are discussed in view of certain problems of our modern world, such as doping, violence, vandalism and financial exploitation of the athletic ideal.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δαγτόγλου Π., Ατομικά Δικαιώματα, Τόμοι Α` και Β`, Αθήνα 2005
- Δημητρόπουλος Α. Συνταγματικά Δικαιώματα, Τόμοι Ι, ΙΙ, ΙΙΙ, Αθήνα 2005
- Δημητρόπουλος Α., Αμυντικά δικαιώματα, Αθήνα 1981
- Δημητρόπουλος Α., Γενική συνταγματική θεωρία, Αθήνα 2004
- Μαλάτος Α., Η επιστημολογική προσέγγιση του αθλητικού δικαίου, Αθήνα 2000
- Μαλάτος Α., Κώδικας αθλητικής νομοθεσίας, Αθήνα 2008
- Παναγιωτόπουλος Δ., Επετηρίδα Αθλητικού Δικαίου - Το δικαίωμα στον αθλητισμό
- Παναγιωτόπουλος Δ., Αθλητικό Δίκαιο – Συστηματική Θεμελίωση κα Εφαρμογή, Αθήνα 2001
- Παναγιωτόπουλος Δ. Ζητήματα επιστημολογικής οριοθέτησης και εφαρμογής του αθλητικού δικαίου
- Παναγιωτόπουλος Δ. Π.(2001), «Το σύστημα μετεγγραφών στην Ελλάδα και η προστασία της προσωπικότητας του αθλητή», Διοικητική Δίκη, Τόμος 13
- Παντελής Α., Ζητήματα συνταγματικών επιφυλάξεων, 1984

NΟΜΟΘΕΣΙΑ

N. 5780/1933

N. 2276/1940

N. 1016/1949

N. 1808/1951

N. 3148/1955

N. 3279/1955

N. 397/1967

N. 399/1968

N. 75/1975

N. 423/1976

N. 879/1979

N. 925/1979

N. 1265/1982

N. 1347/1983

N. 1646/1986

N. 1787/1988

N. 1862/1990

N. 1889/1990

N. 1958/1991

N. 2003/1992

N. 2121/1993

N. 2199/1994

N. 2371/1998

N. 2557/1998

N. 2598/1998

N. 2725/1999

N. 2730/1999

N. 2819/2000

N. 2833/2000

N. 2858/2000

N. 2942/2001
N. 2947/2001
N. 3057/2002
N. 3069/2002
N. 3130/2002
N. 3027/2003
N. 3114/2003
N. 3250/2004
N. 3254/2004
N. 3262/2004
N. 3271/2004
N. 3282/2004
N. 3293/2004
N. 3342/2005
N. 3372/2005
N. 3379/2005
N. 3387/2005
N. 3479/2006

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΣτΕ

1724/1965
3417/1978
155/1979
2944/1980
1995/1981
1340/1982
1352/1982
98/1985
632/1985

39/1986
201/1986
202/1986
1738/1986
1739/1986
1740/1986
2488/1986
2489/1986
2491/1986
190/1986
3530/1988
4914/1988
4919/1988
3046/1989
235/1990
2636/1990
963/1991
1958/1991
296/1994
2998/1994
1898/1995
2289/1996
3802/1996
1379/1997
3699/1998
467/2002
43/2003
878/2003
880/2003
927/2003
443/2004
1400-1407/2004

1596/2004
372-375/2005
1367/2005
1568/2005
1672/2005
1681/2005
3889/2005
308/2006
377/2006
433/2006
618/2006
860/2006
377/2006
499/2006
4609/2006
349/2007

Μον. Πρωτ. Αθ. 13122/1993
Πολ. Πρωτ. Αθ 2364/2002
Πολ. Πρωτ. Αθ. 6069/1994

Εφ. Αθ. 2984/1971
Εφ. Αθ. 7268/1980
Εφ. Αθ. 1556/199
Εφ. Αθ. 2810/2005
Εφ. Αθ. 3798/2005
Εφ. Πειρ 9/2004
ΕφΘεσ €44/2005
ΕφΘεσ 606/1959
Εφ. Πατρ 242/1981

ΑΠ

926/1979

72/2004

408/2004

524/2004

984/2004

1202/2004

1293/2004

101/2005

113/2005

1238/2005

1239/2005

112/2006

ΔΕΚ 36/1974

ΔΕΚ 13/1976

ΔΕΚ C415/1994